

Innehåll

Om strategirapporten – syfte och upplägg.....	2
1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning	4
2. Översikt av strategisammanhanget.....	4
2.1 Förändringar i strategisammanhanget	4
2.2 Perspektiven	7
2.3 Sveriges roll i strategisammanhanget	10
2.4 Synergier med andra svenska strategier	11
3 Resultatredovisning.....	12
Sidas bidrag till förändring på strateginivå	12
3.1 Stödområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter	14
3.1.1 Mål 1.1: Stärkt kapacitet i det civila samhället och ett mer gynnsamt samhällsklimat för det civila samhällets organisationer.....	14
3.1.2 Mål 1.2 Bidra till hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner.....	15
3.1.3 Mål 1.3 Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter och jämställdhet, inklusive hbtq-rättigheter och rättsstatens principer hos offentliga institutioner och det civila samhället 17	
3.2 Stödområde 2: Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor.....	19
3.2.1 Mål 2.1 Bidra till förbättrade förutsättningar för fattiga människor vad avser hållbar ekonomi och samhällsstyrning	19
4 Implikationer och rekommendationer	21
4.1 Implikationer	21
4.2 Rekommendationer inför kommande strategi	22
Bilaga 1: Rapport P6 finansiellt år 2018	24
Bilaga 2: Multidimensionell fattigdomsanalys Kuba	28

Om strategirapporten – syfte och upplägg

Syftet med strategirapporten är rapportera Sidas strategigenomförande till UD. Strategirapporten tjänar som underlag till vårsamråden med Utrikesdepartementet (UD) samt till Regeringskansliets (RK) resultatrapportering. Sida är avsändare och UD är målgrupp för och mottagare av strategirapporten.

Vid sidan av strategirapporten redovisar Sida sin verksamhet till regeringen genom årsredovisningen. Denna inkluderar redovisning från strategigenomförandet på en övergripande nivå per strategi. Strategirapporten går djupare och redogör för strategigenomförandet per strategimål för varje strategi och drar även framåtblickande slutsatser.

Strategirapporten är utformad i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier. Strategirapporten ska redovisa, analysera och bedöma resultaten av strategigenomförandet i förhållande till angivna strategimål¹ samt redogöra för implikationer för det fortsatta strategigenomförandet. Vid behov ska rapporten redovisa förändringar i förutsättningarna för genomförandet. Det finns tre typer av strategirapporter: Strategirapport år 1, strategirapport och fördjupad strategirapport.

1. **Strategirapport år 1** skrivs för strategiperiodens första år efter att en operationalisering ägt rum. Rapporten sammanfattar slutsatser och redovisar resultat från genomförandet av föregående strategi (i de fall det finns en tidigare strategi). Denna strategirapport redogör även för den förändringsteori som ligger till grund för Sidas stöd inom strategin, centrala överväganden samt hur verksamheten ska genomföras och följas upp under strategiperioden.
2. **Den årliga strategirapporten** skrivs för de åren varken en fördjupad översyn eller operationalisering ägt rum.
3. **Den fördjupade strategirapporten** skrivs näst sista året av strategin efter att en fördjupad översyn ägt rum. Rapporten redogör för slutsatserna från den fördjupade översyn av strategigenomförandet som sker en gång per strategi. Den fördjupade strategirapporten ska sammanfatta genomförandet av hela strategin hittills² (bl.a. analys av resultat per strategimål) samt ge tydliga rekommendationer inför kommande strategiperiod. Den fördjupade strategirapporten utgör Sidas huvudtillfälle att lämna rekommendationer till regeringens anvisningar inför ny strategi.

Strategirapporten är en lägesuppdatering av strategigenomförandet och bedömer resultat sedan den senaste strategirapporten. Strategirapporten bygger på det underlag som finns tillgängligt vid tillfället för strategirapportens framtagande (t.ex. rapportering, reserapporter, utvärderingar, analyser och anteckningar från partnermöten).

Kapitel 1 sammanfattar Sidas bedömning av strategigenomförandet per strategimål. **Kapitel 2** ger en översikt av strategisammanhanget och beskriver den kontext (tematisk/geografisk) i vilken strategin genomförs. **Kapitel 3** redovisar resultat från strategigenomförandet. **Kapitel 4** redogör för eventuella implikationer för det fortsatta strategigenomförandet som behöver lyftas till UD samt rekommendationer inför kommande strategi.

¹ I de tidigare resultatstrategierna används begreppet *resultat*. Denna mall använder genomgående begreppet *strategimål* i linje med nya riktlinjer för strategier. I resultatstrategierna är resultaten klustrade kring *resultatområden*. Mallen använder dock genomgående begreppet *stöd område*.

² Dvs. från strategins början fram till 15/4.

Sida använder **trafikljus** för att sammanfatta Sidas nulägesbedömning inom ett strategimål och ge en snabb överblick av hur det går i strategigenomförandet. Bedömningen och motiveringen till denna utgör narrativet i resultatredovisningen (kapitel 3) i strategirapporten. I strategirapporten bedöms två aspekter:

1. Utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimål**, dvs det kontextuella område som strategimålet handlar om. Sida kan inte hållas ansvarig för utvecklingen men måste förhålla sig till denna. Bedömningen ska utgå ifrån hur det ser ut vid tidpunkten för strategirapportsskrivandet och motiveras med tillgänglig information såsom studier, utvärderingar, rapporter, indikatorer/utvecklingstrender.

Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**:

Grön: Utvecklingen går framåt

Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt

Röd: Utvecklingen går bakåt

2. **Portföljens** relevans, dvs huruvida den sammansatta portföljen förväntas bidra till förändring i linje med strategimålet. Med portfölj menas insatser och andra aktiviteter som genomförs i förhållande till ett strategimål. Bedömningen motiveras med Sidas förändringsteori och de prioriteringar som vägleder insatsportföljen i förhållande till utveckling i kontexten och resultat från insatser.

Bedömning av **portföljens relevans**:

Grön: Portföljen är relevant

Gul: Portföljen är delvis relevant

Röd: Portföljen är inte relevant

1. Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

	2016 ³		2017		2018	
	Mål ⁴	Portfölj ⁵	Mål	Portfölj	Mål	Portfölj
Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad Respekt för mänskliga rättigheter						
Stärkt kapacitet i det civila samhället						
Bidra till en hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner						
Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter						
Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor						
Förbättrade förutsättningar för hållbar ekonomi och samhällsstyrning						

2. Översikt av strategisammanhanget

Totalt strategi-belopp: 90 MSEK

Utbetalat belopp hittills: 39,2 MSEK

Antal insatser 2018: 7

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

Obamas historiska besök 2016 bidrog till stora förhoppningar om förändring och ett öppnare samhällsklimat i landet. Dessvärre tyder mycket på att effekten blev den motsatta – enligt flera MR-organisationer förvärrades repressionen och regimen visade en politisk ovilja till förändring som en effekt av besöket. Den sjunde partikongressen som genomfördes 17-19 april 2016 blev inte den historiska möjlighet till förnyring och förändring som många hade hoppats på utan snarare blev det återval av samma ledare och tydlighet kring att det inte fanns några politiska öppningar. Det konstaterades även på partikongressen att endast 21 procent av de ekonomiska reformer som beslutades 2011 har genomförts⁶. Reformerna går långsamt och få framsteg har uppvisats. Efter Obamas besök, och under partikongressen, kom det en stark antiamerikansk retorik från regimen⁷.

I oktober 2016 valdes Donald Trump till ny president i USA. Donald Trump förändrade Kuba-politiken och har drivit en hårdare linje genom bland annat att avstanna och återta vissa av de närmanden som gjordes under Obamaadministrationen. Den tidigare optimismen som fanns efter Barack Obamas historiska besök har bytts ut mot en mer pessimistisk bild av framtiden. Fidel Castros bortgång den 25

³ Strategin för Sveriges utvecklingssamarbetet med Kuba 2016-2020 beslutades 2016-09-29 och Sida fattade beslut om två insatser under 2016 men verksamheten inleddes först under 2017. Av det skälet skrev Sida ingen strategirapport för 2016.

⁴ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: Grön: Utvecklingen går framåt; Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; Röd: Utvecklingen går bakåt.

⁵ Bedömning av **portföljens relevans**: Grön: Portföljen är relevant; Gul: Portföljen är delvis relevant; Röd: Portföljen är inte relevant.

⁶ Granma, 17 april 2016, <http://www.granma.cu>

⁷ <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/cuba>

november 2016 anses inte ha påverkat politiken nämnvärt då han redan åtta år tidigare lämnat över makten till sin bror Raul Castro. Sedan öppningen gentemot USA december 2014 har migrationen ökat dramatiskt och uppnådde rekordhöga siffror under 2017⁸. En stor del kan tillskrivas en effekt av öppningen och en oro för att *Cuban Adjustment Act*, CAA, skulle begränsas eller tas bort helt. En reell utmaning är att unga och välutbildade lämnar landet. USA avskaffade i januari 2017 de särskilda migrationsregler⁹ som gällde för kubaner och återinförde senare under året vissa restriktioner kring amerikaners resor till Kuba. Relationen mellan de båda länderna försämrades kraftigt, i synnerhet i samband med de misstänkta ljudattackerna mot amerikanska diplomater och USA:s svar som var att kraftigt reducera den amerikanska ambassadens personal. Relationen mellan USA och Kuba idag liknar mer den som rådde under kalla kriget. Möjligheten att resa till USA har begränsats av den låga bemanningen på USA:s ambassad i Havanna och migration till andra länder har ökat. En reell utmaning är att unga och välutbildade lämnar landet. Migrationen påverkar partners verksamhet negativt då många lämnar organisationen vilket försvårar kontinuiteten för samarbetspartners verksamhet och riskerar att minska hållbarheten för resultaten

Ett tal där vice-president Díaz Canel talar inför en intern grupp partimedlemmar läcktes i augusti 2017. Det är ett kraftfullt tal där vice-presidenten menar att antirevolutionära krafter tycks finnas bland många delar av samhället; egenföretagare, oberoende media och vissa rörelser inom det civila samhället och dessa bör bekämpas. Oberoende kandidater anses antirevolutionära och bör förtalas, trakasseras och utmålats som förrädare. Den 26 november 2017 genomfördes kommunalval på Kuba. Ingen av de 182 oberoende kandidaterna som ställde upp blev nominerade. De oberoende kandidaterna blev förhindrade att delta genom att regeringen på olika sätt ogiltigförklarade deras nominering. De blev bland annat anklagade för olika typer av brott och enligt kubansk lagstiftning kan en person som står anklagad för brott inte ställa upp som kandidat i val.

2018 har präglats av politisk kontinuitet även om det under året har genomförts nationella val, presidentskifte samt har påbörjats en konsultationsprocess för framtagandet av en ny grundlag. I mars 2018 genomfördes val till Kubas 15 provinsförsamlingar samt till landets högsta lagstiftande organ, Nationalförsamlingen.

I april genomfördes ett historiskt ledarskifte på presidentnivå då det för första gången sedan 1959 inte är en person från Castro-familjen som är landets president. Nationalförsamlingen antog i plenum Miguel Diaz-Canel som landets president, eller ordförande för stats- och ministerråden som den officiella titeln lyder. Det har funnits vissa förväntningar på att Diaz-Canels inträde skulle kunna bana väg för ett mer öppet och demokratiskt statsskick på Kuba men det finns inget som antyder att dessa förväntningar införlivas. Den nye presidentens budskap är kontinuitet och enighet.¹⁰

Det fanns även förhoppningar att presidentskiftet skulle innebära ekonomiska reformer för egenföretagare, men i mitten av 2018 kom ett antal restriktioner som skapade stort missnöje och oro. Strax innan reglerna skulle börja gälla, i december 2018, drog regeringen tillbaka och modifierade delar av de aviserade förändringarna. Åtgärden kom i sista stund men bör ses som något positivt eftersom regeringen tog hänsyn till offentlig opinion och protester¹¹. Sida har stöd som riktar sig till

⁸ 80 000 enligt amerikanska myndigheter. *Vita huset upphör med den förmånliga migrationspolicyn gentemot kubaner*, D-post: HAVA/2017-01-13/1313

⁹ ”Wet foot – dry foot-policy” upphörde den 12 januari 2017. Det innebär att kubaner som når den amerikanska kusten eller korsar gränsen inte längre får uppehållstillstånd automatiskt.

¹⁰ *Månadsrapport Kuba – april 2018*, D-post: HAVA/2018-05-03/1232

¹¹ *Den kubanska regeringen rullar tillbaka delar av restriktivt lagpaket gällande egenföretagare*, D-post: HAVA/2018-12-14/1246

egenföretagare med fokus på kapacitetsutveckling och det återstår att se hur dessa egenföretagare kommer att påverkas under strategiperioden. Trots de återkommande bakslagen för egenföretagare (inspektioner, brist på krediter, ingen grossistmarknad, importrestriktioner etc.) så växer denna grupp. Ett tecken på detta är att bankers utlåning till egenföretagare nu beräknas uppgå till 10-15% av låneportföljen¹² och växer. Andra reformer som införts syftar till att öka skatteuppbörden och omfattar krav på bankkonto för alla egenföretagare och att de betalar arbetsgivaravgifter för samtliga anställda

På ett övergripande plan så är det ett flertal händelser som håller tillbaka den kubanska ekonomin¹³: Ett exempel är orkanen Irma och efterföljande torka som beräknas ha orsakat skador för upp till 9% av BNI¹⁴. Tillbakagång hos landets viktigaste handelspartner Venezuela, där handeln har minskat med 74% de senaste fem åren. Fortsatt låg produktivitet inom jordbruket. Den totala produktionen är i nivå med 2009, och låg produktion och fallande världsmarknadspriser på socker och nickel minskar inflödet av hårdvaluta. Antalet kubanska läkare minskar i Brasilien och beräknas minska även i Venezuela på grund av den ekonomiska krisen. Svårigheter att få internationella lån eftersom man ligger efter med skuldavbetalningar. Budgetunderskottet har ökat drastiskt på senare år och beräknas uppgå till 11,9% för 2018 (genomsnittet i Latinamerika är 3,1%). Budgetunderskottet finansieras till stor del med utgivning av statsobligationer som köps av de statliga bankerna. Detta riskerar att skapa en finansiell bubbla som kan komma att tvinga fram tryckning av sedlar med efterföljande inflation.

Krisen i Venezuela hotar stabiliteten i hela regionen. Kuba har länge varit beroende av subventioner från Venezuela och i och med den tilltagande krisen har detta minskat under senare år vilket har bidragit till att Kuba har sökt sig till andra allierade. Även andra viktiga handelspartners såsom Brasilien och Argentina har nu minskat intresse av Kuba. Kuba har sedan flera år sökt diversifiera sina internationella relationer och handel. Spanien och Frankrike tillhör nu Kubas största handelspartner och EU i sin helhet är största investerare. Avtalet mellan EU och Kuba¹⁵ innebär ett närmare förhållande till EU, till priset att man bl.a. får acceptera dialog om mänskliga rättigheter. Under Díaz Canel första längre utlandsresa besökte delegationen bl.a. till Ryssland, Vietnam, Kina, Nordkorea och Laos för att få politiskt och ekonomiskt stöd. Den alltmer dramatiska utvecklingen i Venezuela påverkar Kuba både ekonomisk och politiskt, och när/om Venezuelas ekonomi kollapsar kommer Kuba att förlora sin viktigaste politiska allierade samt största handelspartner. Vem som då kommer att fylla det tomrummet är oklart idag.

Under 2018 har en lagstiftning börjat tillämpas som förändrar förutsättningarna för kultursektorn samt artister att verka fritt. Artister och konstnärer har under 2018 i olika sammanhang protesterat mot den lagstiftningen som går under benämningen *Decreto 349* och trädde ikraft i december 2018. Protesterna som har pågått under flera veckor i december samt fortsatt under början av 2019 har besvarats med trakasserier och fängslanden. Protesterna tar olika form men består bland annat av manifestationer utanför kulturministeriet, vilket är relativt ovanlig företeelse, samt gemensamma aktioner på sociala medier. Lagen har kritiserats från olika kulturaktörer och enligt tillgänglig information så har lagen börjat tillämpas, men det finns ännu ingen person som blivit arresterad med lagen som grund. Kulturministeriet uttrycker att konstnärlig frihet står över dekret 349 men lagen bidrar till konstnärers

¹² Intervju med Ricardo Nuñez, UNDP Havanna, 2019-01-16.

¹³ Cuba Posible; informe "La economía cubana: situación en 2017-2018 y perspectivas para 2019". Carmelo Mesa-Lago

¹⁴ Den kubanska regeringen rullar tillbaka delar av restriktivt lagpaket gällande egenföretagare, D-post: HAVA/2018-12-14/1246

¹⁵ EU-Cuba Political Dialogue and Cooperation Agreement

och artisters osäkerhet kring vad som är tillåtet och inte. Dekretet innebär en försämring för konstnärer men har ännu inte givit effekt.

Resultatet av folkomröstningen bekräftar vad som förväntades: att texten skulle godkännas med majoritet. Samtidigt pekar många på att över 27 procent av valmanskåren – enligt officiella siffror – valde att antingen stanna hemma, eller rösta nej eller blankt. Detta trots en massiv kampanj för ja-sidan av regimen (trots att valkampanjande är förbjudet i lag) samt repression och massarresteringar av de aktivister som propagerade för en nej-röst. Konstitutionen har förvisso kvar det auktoritära systemets kärna, men innehåller 56 referenser till mänskliga rättigheter som inte fanns i den tidigare konstitutionen från 1976, vilket är positivt. Den kommande perioden när konstitutionen ska följas upp med ordinarie lagstiftning blir därför intressant att följa. Inte minst vallagen, associationslagen och lagen om statliga företag samt om små- och medelstora. Det finns rörelser inom civilsamhället, kultursektorn och den växande privata sektorn som tyder på att man i vart fall inte kommer att stå passiva.

Korruptionen är närvarande på olika nivåer i Kuba, men betydligt mer begränsad jämfört med grannländerna. Landet hamnade på plats 61 av 180 länder på *Transparency Internationals Corruption perception index 2018*¹⁶ (jämför med Nicaragua plats 152, Guatemala plats 144 och Honduras plats 132).

Sidas sammantagna bedömning av utvecklingen i landet mot stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter uppvisar inga tydliga tecken på att gå åt rätt håll samtidigt är det värt att framhålla att finns det en växande och oberoende debatt genom framförallt ökad tillgång till internet. Givet denna bedömning ställs det höga krav på samarbetspartners förmåga att implementera verksamhet i en utmanande kontext samt Sidas analys av portföljen och vad som bedöms som möjligt att genomföra. Inom stödområdet kring förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor är Sidas bedömning att det inte sker någon positiv utveckling på ett övergripande plan. För den enskilde egenföretagaren har däremot möjligheterna till att driva enskild verksamhet ökat under strategiperioden. Den komplicerade kontexten till trots, har Sidas insatser kunnat genomföras. Det krävs dock att Sida och partner ständigt anpassar verksamheten och drar lärdomar för att få genomslag.

2.2 Perspektiven

Multidimensionell fattigdomsanalys

Sida genomförde en multidimensionell fattigdomsanalys (MDPA) i november 2018 tillsammans med partner. I analysen av de inre faktorerna kring *vem* som är fattig och *hur* konstaterades att det är främst människors tillgång till makt och inflytande över sitt eget liv i en kombination av underskott på resurser samt möjligheter och val som bidrar till situationen för de mest utsatta på Kuba. Dimensionen kring *mänsklig säkerhet* bedöms ha en något mer positiv utveckling än i vissa övriga länder i regionen med undantag från repression mot vissa grupper, könsbaserat våld och våld i hemmet samt risken för social oro. Vad gäller mänsklig säkerhet är utsatthet och påtryckningar från myndighetspersoner vanligt mot individer engagerade för mänskliga rättigheter, oberoende journalistik och andra frågor som av regimen bedöms som obekväma.

De grupper som Sida identifierar som de mest marginaliserade och utsatta på Kuba, utifrån den multidimensionella fattigdomsanalysen, är: afro-kubaner, äldre personer, personer som identifierar sig

¹⁶ Transparency International, Corruption perception index 2018 <https://www.transparency.org/cpi2018#world-map>

som HBTQI, kubaner som inte har tillgång till remitteringar och personer som av den kubanska staten definieras som oppositionella. Sammanfattningsvis visar analysen att Sida inom ramen för strategin arbetar med samtliga fyra inre dimensioner av fattigdom i Kuba: *möjligheter och val, makt och röst, resurser och mänsklig säkerhet*. Tyngdpunkten ligger på *makt och röst* och *möjligheter och val* i enlighet med strategin.

De yttre dimensionerna av den multidimensionella fattigdomsanalysen¹⁷ är svåra att påverka givet den politiska kontexten på Kuba och avsaknaden av en demokrati som bygger på rättsstatens principer. Sida konstaterar dock att flera samarbetspartner arbetar inom tre av de fyra yttre dimensionerna¹⁸ vilket också reflekterar det fokus som strategin och portföljen har i relation till de inre dimensionerna av Sidas multidimensionella fattigdomsansats. Den yttre dimension som Sidas samarbetspartner har minst kunskap om och inflytande över är miljökontexten. Sida har ingen partner som direkt bidrar till den yttre dimensionen *miljökontext*. Sida integrerar miljö där så är möjligt och miljö och klimat finns inte med som ett separat stödområde eller resultat inom strategin. Det finns ett flertal andra givare som bidrar till förändringar inom det området

De fattiga människornas perspektiv och rättighetsperspektivet

Sida arbetar med att både de fattiga människornas perspektiv på utveckling samt rättighetsperspektivet är integrerade i program och projekt för att skapa en insatsportfölj som minskar sårbarhet och stärker hållbarheten i den känsliga kontext som Kuba utgör. De fyra gemensamma principerna för de två perspektiven; icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och transparens återspeglas i alla partners olika aktiviteter.

I augusti 2018 genomförde Sida en workshop kring rättighetsperspektivet för samarbetspartner¹⁹ med syfte att stärka kunskap och erfarenheter kring hur man arbetar med rättighetsperspektivet. Utbildningstillfället bidrog till erfarenhetsutbyte samt stärkt kunskap och ökad kännedom om respektives partners program samt kubanska samarbetspartner. Det är Sidas uppfattning att samarbetspartner inom programmet har god kännedom om rättighetsperspektivet. Programmets omfattning och tematiska inriktning påverkar möjligheter för partner att fördjupa sig i alla principerna. De flesta partner arbetar med samtliga principer men det finns framförallt utmaningar kring principen om ansvarsutkrävande. Alla program har ett tydligt fokus på att sprida information och stärka kunskap vilket är i linje med principen för öppenhet/transparens. De program som arbetar med tydligt identifierade målgrupper arbetar systematiskt med principen för icke-diskriminering. Principen om deltagande arbetar samtliga program med som en del av programgenomförandet. Strategiportföljen innehåller både stöd som går till ansvarstagarna (statliga aktörer) samt till rättighetsbärarna (individer/medborgare) med en viss övervikt på ansvarstagare. Det är Sidas bedömning att de befintliga program som Sida idag stödjer arbetar integrerat med ett rättighetsperspektiv. Det är också Sidas bedömning att om partner får fortsätta arbeta genomgående med de fyra principerna finns förutsättningar att under strategiperioden kunna bidra till stärkt skydd, respekt och efterlevnad av de mänskliga rättigheterna.

¹⁷ Ekonomisk och social kontext, Fred och konflikt kontexten, Politisk och institutionell kontext och Miljökontext

¹⁸ Givet den politiska kontexten och insatsernas begränsade omfattning är påverkansmöjligheterna på de övergripande kontextuella orsakerna till fattigdom begränsade.

¹⁹ NIR kommer att delta i en HRBA workshop under första kvartalet 2019.

Jämställdhetsperspektivet

Jämställdhetsperspektivet integreras systematiskt i de beredningar som genomförs samt i dialog och uppföljning. Det finns två insatser med jämställdhet som huvudsyfte och fyra insatser med jämställdhet som delsyfte vilket är lite högre än ursprungligen planerat. Jämställdhetsarbetet är en central del i alla insatser och det finns några partner som stödjer direkta insatser mot våld mot kvinnor samt stöd till HBTQI- och kvinnoorganisationer. Stödet riktas bland annat mot att motverka könsrelaterat våld genom ökad kunskap hos rättighetsbärare såväl som ansvarstagare, påverkan på nationell nivå för att främja jämställdhet samt motverka könsrelaterat våld genom kampanjer samt att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt genom kvinnligt småföretagande. För att ytterligare stärka arbetet med jämställdhet kommer en workshop att genomföras under strategiperioden med partner i Sverige för att öka kunskapen kring jämställdhetsintegrering samt på sikt stärka kvalitén vad gäller integrering och uppföljning.

Konfliktperspektivet

Konfliktperspektivet har under strategiperioden fått ett ökat fokus och förväntas bli alltmer centralt under resterande del av strategiperioden. Det Konfliktperspektivet tillämpas för närvarande i dialogen med partner samt tas om hand inom ramen för de beredningar som genomförs. Under 2018 har en intern workshop genomförts för att stärka konfliktperspektivet vilket resulterade i en ökad kunskap hos handläggarna. En uppföljning planeras under 2019 där Sida kommer att bjuda in partner till en fördjupad dialog kring konfliktperspektivet tillsammans med verksföreträdaren för mänsklig säkerhet samt avdelningens konfliktrådgivare. Bedömningen är att det är relevant att stärka konfliktkänsligheten inom programmen samt finna synergier genom erfarenhetsutbyte mellan partner.

Det civila samhället har en möjlighet att bidra med demokratiska principer och vara en kraft för mänskliga rättigheter och konfliktlösning utan våld. Diakonia arbetar aktivt för att minska konflikter och stärka allianser mellan grupper genom nätverksbyggande, rundabordssamtal, debatt och dialog på lokal såväl som nationell nivå. SKL:s samarbete med kommuner och provinser är ett exempel på hur man kan arbeta med deltagande och inkludering av medborgare och deras behov som en del av kommuners och regioners planering och uppföljning av samhällsservice. Här finns det möjlighet att stärka kontakten mellan medborgare och kommunala/statliga aktörer och bidra till institutionernas öppenhet och transparens gentemot sin befolkning och i förlängningen stärka förutsättningar att förebygga konflikter på lokalnivå.

Miljö- och klimatperspektivet

Under återstoden av strategiperioden kommer miljöintegrering att vara en fortsatt viktig dialogfråga. Kuba är hårt utsatt av klimatförändringar och har under de senaste åren utstått konsekvenser av både svåra orkaner och översvämningar vilket påverkar ekonomin och livsmedelsförsörjningen negativt. En partner har inom sitt program en komponent med resilience för att öka den lokala motståndskraften mot naturkatastrofer och klimatförändringar. Utbildningsinsatserna med Centralbanken samt Universitetet i Havanna inkluderar social och miljömässig hållbarhet. Bedömningen är att miljöintegrationen fortfarande är låg inom portföljen och kan öka ytterligare samt att arbetet med att strategin ska genomsyras av ett miljö- och klimatperspektiv bör intensifieras under resterande strategiperiod.

En kurs i miljö och klimat genomfördes med handläggarna under 2017 i syfte att stärka teamets kunskap kring miljö och klimat. Miljöaspekter beaktas och integreras i samtliga insatser. Inom portföljen finns för närvarande två insatser som har miljö som delmål men ingen insats som har miljö som huvudmål. Detta bedöms som rimligt givet de prioriteringar som finns inom strategin, samtidigt kommer Sida under 2019 fortsätta stärka miljöperspektivet. Sida ämnar göra en genomgång av miljöintegrering av portföljen

med stöd av Sidas helpdesk för att bidra till stärkt miljöintegrering inom befintliga insatser. Detta kommer sedan följas upp genom ett möte med samtliga partner tillsammans med avdelningens miljörådgivare och Sidas Helpdesk. Syftet är att med miljöintegrering i fokus stärka dialogen kring miljömässig hållbarhet, bidra till rekommendationer till respektive program, erfarenhetsutbyte mellan partner samt ökad kvalitet inom portföljen.

2.3 Sveriges roll i strategisammanhanget

Tabell 1. Givarkontext

Biståndets (totala) andel av statsbudgeten utgör: Uppgift saknas	Sveriges andel av totala biståndet utgör: Uppgift saknas
Givargemensam samarbetsstrategi. Finns ej	Gemensamma EU-strategin gäller 2014- 2020 Status på EU-gemensamprogrammering: Uppgift saknas
De fem största givarna (organisationer och/eller länder) är: EU, FN, Schweiz, Kanada, Japan	Sverige är den xx störste givaren. Uppgift saknas Av EU MS är Sverige den xx störste givaren. Uppgift saknas

Statistik saknas vad gäller bistånd och även inom många andra centrala områden. Det finns ingen formell givarsamordning och det finns för närvarande ingen tillgänglig statistik över givarkontexten eller hur stor andel av statsbudgeten som biståndet utgör. Sidas bedömning är att de större givarna är *EU, FN, Schweiz, Kanada, Japan och Kina*. Sida har en kontinuerlig dialog med ett antal givare med närvaro i landet. Avsaknaden av en formell givarsamordning gör att det är viktigt att föra en kontinuerlig dialog med andra strategiska bilaterala och multilaterala aktörer och vid varje resa träffar Sida andra givare med syfte att få information om deras projekt och program samt att ge en uppdaterad bild av vad Sida stödjer. Dessa möten bidrar till erfarenhetsutbyte och stärkt kännedom om den aktuella kontexten och förutsättningar för biståndet. Sveriges bistånd i relation till landets biståndsvolym bedöms vara minimal.

Sveriges roll i strategisammanhanget bedöms vara strategisk och betydelsefull, trots begränsade volymer. Sidas roll är att agera katalytiskt och bidra med impulser och den huvudsakliga inriktningen inom strategin är kapacitetsutveckling, institutionssamarbete och erfarenhetsutbyte. En prioritering är att bidra till att öka de kubanska kontaktytorna och ge kubanska aktörer möjligheter till insyn i svenska samhällslösningar. Det finns ett genuint intresse från kubanskt håll för svenska samhällslösningar och Sida bedömer att kubanerna ser Sverige som en trovärdig aktör.

Den gemensamma EU-strategin *Multiannual Indicative Programme*, MIP, gäller under perioden 2014–2020, med följande prioriterade områden; uthålligt jordbruk, matsäkerhet, miljö och klimat samt stöd till uthållig ekonomisk och social modernisering. Det finns därmed synergier kopplade till vissa stödområden inom av den svenska strategin för Kuba. Inom ramen för MIP finns ett utbytesprogram för experter (*Programa de intercambio de expertos*) som syftar till att stödja Kuba i landets moderniseringsprocess och genomförandet av dess socioekonomiska riktlinjer. Det sker genom att främja utbyte mellan experter från Kuba, EU:s medlemsländer och tredje länder bl. a. inom områdena decentralisering, offentlig förvaltning, skatteförvaltning på nationell och lokal nivå. Vid ett tillfälle har en delegation kubaner rest till Sverige för att lära sig mer om biogas i kollektivtrafiken. Sida samordnar med EU-delegationen i de ämnesområden som är relevanta, exempelvis inom statistik samt inom det civila samhället. EU-delegationen genomför utlysningar riktat till det civila samhället att presentera projekt inom ramen för kommissionens biståndssamarbete med Kuba vilket Sida sprider till intresserade aktörer. Det finns ingen gemensamprogrammering mellan medlemsländerna eftersom Kuba inte accepterar det utan sköter samordning mellan olika givare. FN genomför en stor del av EU-biståndet.

Samordningen mellan EU:s medlemsländer vad gäller utvecklingssamarbetets genomförande skulle kunna stärkas.

Avtalet mellan Kuba och EU om politisk dialog och samarbete, PDCA²⁰, undertecknades i december 2016 och trädde i kraft i november 2017²¹. Avtalet innehåller även en överenskommelse om en omfattande policydialog på sektornivå för handel och handelssamarbete. Det nya samarbetsavtalet ligger nu hos EU:s medlemsstater för notifiering och för närvarande är det 20 stycken av EU:s medlemsstater som har ratificerat samarbetsavtalet. Sverige är en av de medlemsstater som ännu inte har ratificerat avtalet. Avtalet innefattar politiska dialog inom fem områden; mänskliga rättigheter, bistånd, Agenda 2030 samt icke-spridning och kampen mot olaglig vapenhandel. Den 9 oktober 2018 hölls den fjärde MR-dialogen i Havanna mellan EU och Kuba. Det var första gången inom ramen för samarbetsavtalet PDCA och medlemsländerna deltog som observatörer. Dialogen var god och ämnen som diskuterades var bl.a. rättsliga garantier vid brottmålsförfaranden i EU och på Kuba, kulturella rättigheter, rasism, främlingsfientlighet och rätten till hälsa²².

2.4 Synergier med andra svenska strategier

Synergier finns med Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016–2022²³ då svenska ramorganisationer kan inkludera Kuba i sina ramstöd och under 2017 utgick ett mindre stöd till Kuba från Union to Union. Inom ramen för Kubastrategin har Sida inlett ett stöd till Diakonia som även är en ramorganisation till Sida med finansiering genom strategin som nämns ovan. Internt erfarenhetsutbyte har härigenom kommit på plats kopplat till detta stöd.

Under 2018 har synergier med *Resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten för 2014–2017*²⁴ stärkts då Sida erbjudit kubaner tillgång till *International Training Programmes* (ITP) inom områden av relevans för Kuba. Under 2018 deltog två kubaner i en workshop i Brasilien med syfte att utveckla nationella strategier för kemikaliehantering. Under strategiperioden har inget direkt humanitärt stöd från Sida utgått till Kuba, men Sveriges omfattande kärnstöd till relevanta FN-organisationer och Rödakorsrörelsen med anledning av orkanen Matthew 2016 och Sandy 2017 kom även Kuba till del.

Sida söker kontinuerligt efter synergier mellan det stöd Sverige ger via den bilaterala utvecklingsstrategin för Kuba och de globala tematiska strategierna. Under pågående strategiperiod har det inte funnits något direkt stöd till Kuba eller kubanska aktörer från globala partner med finansiering från Sidas globala strategier. Det finns globala organisationer som får kärnstöd från någon av Sidas globala tematiska strategier som inkluderar Kuba i olika projekt eller program. Ett sådant exempel är inom ramen för Sidas strategi för hållbar social utveckling där ingår Kuba i UNICEF:s program *WASH Clusters* vid naturkatastrofer bland annat under 2017²⁵. Även inom ramen för den globala strategin för

²⁰ EU-Cuba Political Dialogue and Cooperation Agreement

²¹ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/16558/EU-Cuba%20relations.%20factsheet

²² https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/51974/eu-and-cuba-hold-human-rights-dialogue_en

²³ Diarienummer: UD2016/10135/IU

²⁴ Diarienummer: UF2013/78299/UD/USTYR, förlängd under 2018.

²⁵ Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete avseende arbetet med de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer 2018–2022 (UD2017/20491/FMR), Strategi för särskilt demokratistöd genom svenska partianknutna organisationer 2016–2020 (UF2015/6529/UD/FMR), Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar miljö, hållbart klimat och hav, samt hållbart nyttjande av naturresurser 2018–2022 (UD2018/03677/GA), Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar ekonomisk utveckling 2018–2022 (UD2018/09125/IU), Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar

mänskliga rättigheter och demokrati får följande partners kärnstöd där Kuba och kubanska partners ingår ILGA, Reportrar Utan Gränser, FIDH och UNESCO²⁶. Kuba ingick som ett av 12 länder inom UNESCO:s program som Sida är bidragsgivare till inom ramen för strategin för särskilda insatser inom mänskliga rättigheter och demokrati 2014-2017, EUROLATIN besökte projektet i april 2016 vilket bidrog till att stärka möjligheten till uppföljning av insatsen samt potentiella synergier mellan det bilaterala och globala stödet.

3 Resultatredovisning

Sidas bidrag till förändring på strateginivå

Stödområde	Resultat	Utbetalt TSEK 2016	Utbetalt TSEK 2017	Utbetalt TSEK 2018
Stärkt demokrati och jämfäställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter	Bidra till en hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner	768	452	2 714
		22%	3%	14%
	Stärkt kapacitet i det civila samhället och ett mer gynnsamt samhällsklimat för det civila samhällets organisationer	0	4 297	5 056
			27%	25%
	Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter och jämfäställdhet, inklusive hbtq-rättigheter och rättsstatens principer hos offentliga institutioner och det civila samhället.	0	2 185	1 784
			14%	9%
		22%	44%	48%
Totalt Stödområde		768	6 934	9 555
Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor	Bidra till förbättrade förutsättningar vad avser hållbar ekonomi och samhällsstyrning	2 768	8 784	10 397
		78%	56%	52%
Totalt Stödområde		2 768	8 784	10 397
Totalt utfall		3 535	15 718	19 951

Strategin för Kuba beslutades i oktober 2016 och då inleddes arbetet med att upparbeta portföljen. Strategin innehåller två stödområden: *"Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor"* och *"Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter"*. Under 2017 och 2018 var den finansiella fördelningen mellan de två områdena

social utveckling 2018- 2022 (UD2018/11280/FN), Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2018–2022 (UD2018/06247/GA).

²⁶ ILGA – (International gay, lesbian, bisexual, trans and intersex association), Reportrar Utan Gränser, FIDH – (International Federation for Human Rights), UNESCO kulturstöd.

relativt likartade, med något mer finansiering till det senare. Sidas bedömning är att den nuvarande balansen inom portföljen ger Sida goda förutsättningar att bidra till strategins övergripande mål. Se avsnitt 4.1 implikationer för vidare analys kring fördelningen mellan stödområden.

Bilagd BISI-rapport tabell 4²⁷ visar Sidas bedömning att majoriteten av insatserna *mycket sannolikt* kommer att uppnå sina mål. För resterande insatser är det *sannolikt* att insatserna kommer att uppnå målen. Detta visar att insatserna går i enlighet med plan, trots vissa förseningar.

De röda trafikljusen indikerar dock att det finns många utmaningar att bedriva verksamhet i Kuba. Trots detta har insatserna till större delen kunna genomföras som planerat med mindre justeringar. Insatserna bedöms vara relevanta i förhållande till strategiresultaten men yttre faktorer har stor påverkan på graden av måluppfyllelse.

Portföljens sammansättning bygger på ett medvetet val att stödja organisationer i ett långsiktigt perspektiv. Balans eftersträvas mellan stöd till olika typer av aktörer, d.v.s. statliga aktörer och aktörer inom det civila samhället. Syftet är att nå, och över tid stärka, en bredd av relevanta och potentiella förändringsaktörer i civilsamhället såväl som inom offentliga institutioner.

Sida har sedan inledningen av strategin etablerat ett samarbete med den kubanska myndighet som hanterar bistånd, MINCEX. Erfarenheten har visat på betydelsen att tillsammans fastställa tydliga rutiner inför Sidas resor till landet. För Sidas del är det av vikt att förbereda resorna i god tid för att minimera risken att inte få MINCEX:s formella godkännande för planerade möten samt säkra möjligheten för Sida att följa upp stöd och träffa samarbetspartner på Kuba.

Sida behöver ha beredskap för förseningar till följd av byråkratiska processer hos kubanska motpartner och att det kan vara svårt att få insyn under projekts gång. Sida försöker därför planera möjliga spår parallellt samt ha beredskap för att förlänga pågående insatser om det behövs. Att få ett projekt förankrat inom alla instanser tar tid men erfarenheten säger att när det väl är beslutat på alla nivåer finns det ägarskap och goda förutsättningar för genomförande. En strategi Sida har upparbetat i förhållande till partner är att genomföra en inledande pilotfas innan Sida fattar beslut om ett mer långsiktigt stöd. Det har bidragit till en ökad flexibilitet för Sida och för att i en komplex miljö säkerställa att förutsättningar finns för genomförande och ägarskap på lokal nivå. En tydlig lärdom är att kompetenta, strategiska partner med god lokal kännedom och förmåga till flexibel och situationsanpassad analys är en förutsättning för ett väl fungerande strategigenomförande.

Det har under perioden funnits ett starkt intresse från kubanska myndigheter att ta del av svenska samhällslösningar. Sidas stöd handlar i hög utsträckning om kapacitetsutveckling och erfarenhetsutbyte med syfte att stärka institutionsuppbyggandet²⁸, samt kunskapen hos statliga aktörer om andra samhällslösningar. Samtidigt har det i några fall varit en utmaning att få kubaner till Sverige i den utsträckning som anses relevant av den svenska partnern. I en insats som vi stödjer via Näringslivets Internationella Råd, NIR, har de därför ändrat i det ursprungliga upplägget och istället låtit fler svenska experter åka till Kuba för att få större genomslag inom programmet.

En annan lärdom är att avsaknaden av givarsamordning i landet bidrar till en förhöjd risk vad gäller dubbelfinansiering och ineffektivitet. Sida träffar givare vid varje resa för att informera om nya insatser. Anti-korruption lyfts alltid i samband med riskbedömning och riskuppföljning inom ramen för insatsberedning och uppföljning. Att förstå vilka faktorer som driver korruption och hur

²⁷ Se bilaga 1 BISI rapport P 6 *Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives* ²⁷

²⁸ För närvarande finns det ett stöd inom decentralisering och en förstudie inom statistik.

utvecklingssamarbetet ska förhålla sig till och hantera detta är centralt, inte minst ur ett fattigdoms- och rättighetsperspektiv, och har en direkt påverkan på möjligheter att nå hållbara resultat

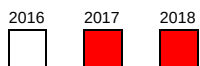
Det är en begränsad portfölj med relativt få aktörer givet den tilldelade medelsramen. En strategi är därför att söka möjliga synergier och bidra till allianser inom portföljen. 2018 samlade Sida partner för att diskutera rättighetsperspektivet samt Sidas multidimensionella fattigdomsanalys och bidra till erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Det har varit en mycket god erfarenhet och Sida planerar att fortsätta att samla partner för att diskutera olika perspektiv och tematiska områden med syfte att bidra till erfarenhetsutbyte och synergier.

Kontinuerlig närvaro av Sida genom resor är nödvändig då Sida inte har personal på plats. En tät kontakt med Sveriges ambassad krävs också av samma skäl. Av särskild vikt är en analys och gemensam bedömning kring den rådande situationen. Det är Sidas bedömning att det fungerat väl att hantera samarbetet från Stockholm men Sida bör kontinuerligt utvärdera fördelar och nackdelar med personal på plats.

3.1 Stödområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

3.1.1 Mål 1.1: Stärkt kapacitet i det civila samhället och ett mer gynnsamt samhällsklimat för det civila samhällets organisationer

Strategimål

Enligt den kubanska konstitutionen är det inte tillåtet att organisera sig i oberoende rörelser, fackföreningar eller politiska partier. Den kubanska staten tillåter inte någon opposition och medlemmar från oppositionella grupper trakasseras och förföljs. Föreningsfriheten och nödvändiga reformer inom lagstiftning har diskuterats officiellt under året men det har inte lett till några konkreta förändringar. Hela organisationer har tvingats i exil. Då det är olagligt att organisera sig i oberoende organisationer finns risken för infiltration och konsekvensen är att många organisationer är toppstyrda och har svårigheter att rekrytera medlemmar. Under 2018 har en omfattande process med att reformera konstitutionen genomförts. Enligt regeringen har det innefattat över 135 000 konsultationer över hela landet inom s.k. massorganisationer och det godkända civilsamhället. Det finns samtidigt icke erkända organisationer som hållit egna konsultationer och ett flertal organisationer som lanserar kampanjer för att rösta mot förslaget²⁹. Folkomröstningen genomfördes den 24 februari 2019. Genom ökad tillgång till internet ökar möjligheten till en oberoende debatt för det civila samhället och bidrar till en synlighet som inte tidigare var möjlig, vilket visade sig inför folkomröstningen. Samtidigt förekommer det repression och flera oberoende aktivister och grupperingar som på olika sätt uttryckte sitt missnöje och förde motkampanjer för en nej-röst greps under dagarna innan folkomröstningen³⁰. Det finns heller inget i den nya konstitutionen som bidrar till ett mer gynnsamt samhällsklimat för det oberoende civila samhället.

Sidas bedömning är att det har skett en tillbakagång under strategiperioden i förhållande till strategimålet samtidigt som en viss stärkning av samhällsklimatet för det civila samhället långsamt sker, framförallt

²⁹ Månadsrapport Kuba-augusti 2018, D-post: HAVA/2018-09-03/1551

³⁰ Folkomröstning om ny konstitution i Kuba, D-post: HAVA/2019-02-28/1240

genom ökad tillgång till internet. Sidas bedömning är dock att inga större positiva förändringar har skett vilket motiverar en fortsatt röd färgmarkering.

Sidas bedömning är att portföljen är väl sammansatt. Sida stödjer ett antal aktörer som samtliga bidrar med kapacitetsutveckling inom olika områden och nätverkande i syfte att långsiktigt stärka organisationerna och deras kapacitet. Ett flertal av organisationerna har en bred förankring och representerar olika delar av det kubanska samhället. Syftet är att över tid stärka en bredd av civilsamhällets potentiella förändringsaktörer och bidra till att långsiktigt stärka organisationerna.

Sida stödjer svenska enskilda organisationer som i sin tur stödjer kubanska civilsamhällesorganisationer. Ett av Diakonias huvudfokus är att stärka sina samarbetspartners kapacitet inom strategiska områden och under 2017 och 2018 har de bidragit till stärkt administrativ och programbaserad kunskap genom förbättrade verksamhetsplaner, budget samt årsrapportering och mer effektiv administrativ hantering. Transparens som metod och verktyg är en viktig strategisk del i organisationsutvecklingen.³¹ MR-Fonden arbetar med att stärka organisationer inom olika rättighetsområden och har ett samarbete med en alternativ medieplattform som arbetar innovativt via olika medier för att framförallt nå ungdomar. När förslaget till ny konstitutionen kom lanserade organisationen en app, databaser och grafik som gjorde förändringarna inom konstitutionen mer pedagogiskt lättillgängliga med möjlighet att laddas ner via en offlineplattform. De arrangerade även två paneldebatter kring konstitutionen dit allmänheten bjöds in. Detta har bidragit till en ökad kunskap och debatt kring nuvarande konstitution samt vad de föreslagna förändringarna kan innebära, till ett högt antal kubanska ungdomar som använder dessa kanaler³².

3.1.2 Mål 1.2 Bidra till hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner

De medborgerliga och politiska rättigheterna är fortsatt mycket kringskurna³³. De senaste årens ekonomiska och sociala utvecklingen på Kuba går långsammare än förväntat. Sedan 2008 har den kubanska regeringen påbörjat ett arbete att uppdatera den ekonomiska och sociala modellen. Denna process har inkluderat insatser att modernisera statligt ägda företag och institutioner samt öppna upp för icke-statliga aktörer att agera. Den ekonomiska utveckling som pågår på Kuba har som syfte att etablera strukturer som kan öka effektiviteten inom den offentliga administrationen samt utveckling på lokal nivå.³⁴ Alla kubaner är garanterade utbildning och sjukvård men under de senaste årtiondena har kvaliteten på utbildning och hälsovård försämrats. Majoriteten av kubaner lever fortfarande under mycket knappa ekonomiska förhållanden och stor varubrist råder.³⁵

³¹ *Promoting economic rights, gender equality and democratic culture on Cuba 2017-2020, Preliminary results, 1st of July until 31st of December*, Dok. nr: 015277/18

³² *Rapport 2018, Fonden för Mänskliga Rättigheter*, Dok. nr: 002990/19

³³ UD:s MR rapport Kuba 2017 <http://www.regeringen.se/rapporter/2017/04/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-kuba/>

³⁴ Programansökan SKL, sid 5, Dok. nr: 006695/18

³⁵ UD:s MR rapport Kuba 2017 <http://www.regeringen.se/rapporter/2017/04/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-kuba/>

Den process kring en ny konstitution som påbörjades under 2018 är ny i sitt format och sin omfattning. I juli 2018 antog Nationalförsamlingen ett förslag till ny konstitution. Kubas statsskick - socialistiskt enpartisystem - kvarstår i förslaget samt att mänskliga rättigheter såsom yttrandefrihet fortsätter att vara underställt byggandet av socialism och föremål för särskild lagstiftning. Konsultationerna kring den nya konstitutionen som ägt rum under sista halvan av 2018 är viktiga att notera, även om processen varit noga kontrollerad. De föreslagna förändringarna skulle i teorin kunna betyda en viss decentralisering av makten som kan ge kommuner direkt inflytande i frågor som berör kommunerna och regionerna/provinserna, även om det också ser ut som att provinsernas föreslagna nyinrättade guvernörer kommer utses av centralregeringens representation på provinsnivå. Utvecklingen mot strategimålet går delvis framåt och motiverar därför en gul färgmarkering.

Portfölj

2016	2017	2018

Bedömningen är att portföljen är relevant sammansatt utifrån ramen för strategin och den kubanska kontexten. Sida stödjer partner som arbetar med att stärka både statliga och andra aktörer som arbetar med hållbar samhällsutveckling i olika former. Det senaste årets politiska processer har inte haft någon direkt inverkan på Sidas strategigenomförande men flera samarbetspartner har följt och aktivt deltagit i delar av processerna. Den samarbetspartner som direkt kan påverkas av eventuella förändringar i konstitutionen är Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och deras kubanska motpart *Centro de Desarrollo Local y Comutario* (CEDEL), där konstitutionens förslag om decentralisering och omfördelning av ansvar på lokal och regional nivå liknar den struktur som sedan 2011 finns i regionprovinserna Artemisa och Mayabeque där projektet *Stöd till stärkt kommunal styrning och utveckling på Kuba 2018-2022* ska implementeras.³⁶ Sida beslutade i juni 2018 om ett treårigt stöd efter en väl genomförd förstudie och i januari 2019 godkände MINCEX att projektet kan börja implementeras.

Insatsen syftar till att stärka utvecklingen av en mer effektivt och hållbar kommunal styrning och fokuserar på att stärka kunskapen hos kubanska kommunala tjänstemän att planera och följa upp kommunal styrning med fokus på deltagande och öppenhet samt kompetensutveckling kring förnybarenergi och sophantering. Projektstarten har försenats på grund av att kubanska utrikesministeriet godkände projektet officiellt i januari 2019. SKL:s program kommer att inledas med en behovs- och kontextanalys för att ge bättre förståelse för vilka möjligheter och förutsättningar för stärkt deltagande och decentralisering som finns på kommunal och provinsnivå med utgångspunkt i den nya konstitutionen som förväntas antas under 2019.³⁷ Trots förseningar i uppstart förutser SKL i dagsläget inte att detta påverkar projektets genomförande inom avtalsperioden³⁸.

Diakonia bidrar till målet bl.a. genom stödet till Centro Lavastida som innefattar stöd till småföretagare och jordbrukare. Ekologiskt jordbruk och permakultur bidrar till en hållbar samhällsutveckling både ur ett ekonomiskt perspektiv genom ökade inkomster, ett socialt perspektiv genom erfarenhetsutbyte inom nätverk och förbättrat socialt skyddsnät samt miljömässigt genom mindre miljöpåverkan och slutna kretslopp. Jordbrukarna och deras familjer får även förbättrad hälsa genom en mer varierad och förbättrad kost.

³⁶ Sidas reserapport från 20180818, *Månadsrapport Kuba – Juli 2018*, D-post: HAVA/2018-08-02/1708

³⁷ *Angående konstitutionen*, Dok. nr: 002159/19

³⁸ *Statusrapport från SKL 2019-02-05 för perioden 1 augusti 2018-31 dec 2018*, Dok. nr: 003680/19

3.1.3 Mål 1.3 Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter och jämställdhet, inklusive hbtq-rättigheter och rättsstatens principer hos offentliga institutioner och det civila samhället

Utvecklingen mot strategimålet har under hela strategiperioden varit oförändrat dålig.

Organisationen Human Rights Watch rapporterar i årsrapporten för 2018 att Kubas regering fortsätter att förtrycka och bestraffa oliktankande och offentlig kritik. Statistiken för godtyckliga arresteringar av MR-försvarare, oberoende journalister och andra har hittills under strategiperioden varierat drastiskt från över 9 900 personer 2016 till dryga 5 000 under 2017. Under 2018 var de betydligt färre än tidigare men det totala antalet är fortfarande högt och summerades till drygt 2 800 personer under hela 2018³⁹. Utöver detta fortsätter den kubanska regeringen att systematiskt använda andra former för förtryck som enligt HRW främst består av misshandel, offentlig förnedring, reserestriktioner samt uppsägning av regimkritiker och oliktankande⁴⁰. I maj 2018 granskades Kuba i FN:s råd för mänskliga rättigheter, Universal Periodic-Review. Under sitt anförande vidhöll Kuba att det största hindret för kubaners fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter är USA:s embargo samt betonade Kubas arbete mot diskriminering, barn och kvinnors rättigheter samt de ekonomiska, kulturella och sociala rättigheterna. Många länder lyfte skarpa rekommendationer till Kuba kring bristen på åtnjutande av civila och politiska rättigheter. FN:s högkommissarie kritiserade också Kuba för att ha stoppat MR-försvarare från att delta i granskningen.⁴¹

En grupp som under 2018 har fått erfara ökad kontroll är oberoende konstnärer, i och med att en ny förordning antagits som innebär att alla personer som ägnar sig åt konstnärlig verksamhet förbjuds driva den utan godkännande av kulturministeriet. Enligt rapporter från Amnesty har artister som kritiserat den nya förordningen gripits eller trakasserats.⁴² Lagen trädde ikraft i december 2018 och artister och konstnärer fortsätter att kritisera lagen även i januari 2019. Det är oklart huruvida regimen kommer att stå fast vid lagen eller justera den som man gjort inom andra områden så som egenföretagare. HBTQI-personer har blivit alltmer synliggjorda i Kuba, exempelvis genomförs varje år numera en kampanj för att lyfta dessa personer. Men rubriceringen hatbrott används sällan i samband med kränkningar av HBTQI-personer – istället har fokus legat på tillgången till likvärdig lagstiftning för samkönade partners. Det konstitutionsförslag som presenterades i juli 2018 innehöll en paragraf som skulle omdefiniera äktenskapet, och inkludera samkönat äktenskap, men regeringen beslutade att ta bort detta språk från den slutliga versionen av konstitutionen⁴³ efter offentliga protester där konservativa religiösa aktörer var speciellt pådrivande. Lagstiftningen är således fortfarande diskriminerande.

³⁹ Årsrapport från Comisión Cubana de Derechos Humanos y Reconciliación Nacional (CCDDHRN). Lista över personer som har godtyckligt arresterats med politisk motivering under 2018.

⁴⁰ HRW 2019 – Cuba events of 2018 sid 1, <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/cuba#>

⁴¹ Månadsrapport Kuba – maj 2018, sid.2, D-post: HAVA/2018-06-01/1312, http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/39/16

⁴² 2018-08-24 <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/08/cuba-new-administrations-decree-349-is-a-dystopian-prospect-for-cubas-artists/>

⁴³ HRW 2019 – Cuba events of 2018 sid 9 - <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/cuba#>

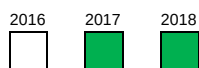
Afro-kubanernas situation fortsätter att vara utsatt även om den kubanska konstitutionen förbjuder diskriminering på grund av ras, hudfärg, nationalitet eller religiös åskådning. Trots att afro-kubaner uppskattas utgöra ca 35% av befolkningen är de underrepresenterade i beslutsfattande positioner och i den inkomstbringande turistindustrin. Afro-kubaner bedöms också vara överrepresenterade bland de mest resurssvaga, i de sämsta bostadsområdena och är i högre utsträckning utsatta för trakasserier från polisen. I regimens arbete för socioekonomisk utveckling nämns inte afro-kubaners särskilda utsatthet.

44

Hittills under strategiperioden har Kuba inte skrivit under eller ratificerat några av de nio kärnkonventionerna eller tilläggsprotokoll inom det internationella ramverket för mänskliga rättigheter. Kubas status⁴⁵ kvarstår kring ratificering av alla utom en av de nio kärnkonventionerna (FN:s konvention för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter) samt att man har signerat men inte ratificerat konventionerna för civila och politiska rättigheter samt ekonomiska, social och kulturella rättigheter.

Sida bedömer utifrån ovan redovisade exempel att utvecklingen i landet inte går i riktning mot strategimålet.

Portfölj

Det är Sidas bedömning att insatsportföljens är strategiskt sammansatt. Det är viktigt att betona att insatser med syfte att bidra till detta mål kräver långsiktighet och kontinuitet i sitt genomförande och effekterna av insatserna är svåra att mäta givet den korta tiden för genomförande samt avsaknad av positiv politisk utveckling inom stödområdet. I januari 2018 började ILAC implementera sitt program med övergripande syfte att öka de kubanska rättsaktörernas kapacitet att arbeta i ett globalt sammanhang och bidra till stärkande av rättsstatsprincipen på Kuba. Inom programmets komponenter finns det två projektmål som syftar till att stärka advokaters kunskap och färdigheter kring internationell handel, partnerskap, skiljedom, immateriella rättigheter och globala utmaningar samt ökad kunskap kring det svenska rättsväsendet och hur man arbetar med rättsstatsprinciper, institutionellt oberoende, öppenhet och offentlighetsprincipen. Under 2018 har programmet stärkt sina samarbeten med kubanska motparterna och genomfört fyra utbildningar⁴⁶ där 55 jurister, advokater och domare har deltagit (30 kvinnor och 25 män). Utöver detta har ILAC planerat för genomförandet av ett studiebesök av fyra kubanska jurister/advokater till Sverige i februari 2019.⁴⁷ Det är för tidigt att bedöma insatsen effekt på programmålen men Sida anser att det finns goda förutsättningar för att projektets mål skall uppfyllas och ha direkt påverkan på strategins stödområde 1 och mål 1.3 med fokus på stärkande av rättsstatsprinciper, samt även stödområde 2 och mål 2.1.

I januari 2018 inledde även MR-Fonden sitt program med syfte att bidra till en lokalt driven utveckling av mänskliga rättigheter i Kuba. Under tre år ska kapacitetsstärkande stöd ges till civilsamhällesorganisationer samt andra aktörer genom att angripa strukturella problem för tillämpningen av mänskliga rättigheter. Ett av delmålen är att kubanska aktörer har stärkts i sitt arbete att bidra till uppfyllandet av de valda grupprättigheterna: kvinnors rättigheter, afrokubaners rättigheter,

⁴⁴ UD:s MR-rapport 2017 för Kuba, sid 16. <http://www.regeringen.se/rapporter/2017/04/manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-i-kuba/>

⁴⁵ OHCHR landstatus för Kuba kring singering och ratificering av internationella MR-konventioner: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx

⁴⁶ Kurser; Internationell försäljning, sammanslagningar och förvärv, immateriell äganderätt, skiljeförfarande.

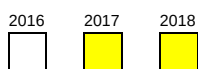
⁴⁷ *Main activities – ILAC Cuba Programme 2018*, Dok. nr: 004160/19

hbtqi-personers rättigheter, miljö/hållbar utveckling samt barn och ungdomars rättigheter. I december 2018 kunde MR-Fonden stödja en kapacitetsstärkande kurs i mänskliga rättigheter med fokus på HBTQI. Kursen bidrog bland annat till organisationsstärkande, ökad kunskap till deltagarna kring nuvarande konstitution och de föreslagna ändringarna ur ett rättighetsperspektiv samt till debatt och erfarenhetsutbyte kring utmanande frågor⁴⁸.

3.2 Stödområde 2: Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

3.2.1 Mål 2.1 Bidra till förbättrade förutsättningar för fattiga människor vad avser hållbar ekonomi och samhällsstyrning

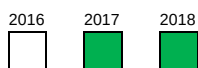
Strategimål

Den ekonomiska utvecklingen på Kuba fortsätter att påverkas av ett antal externa och interna skeenden. Bland dessa bör nämnas den kraftiga tillbakagången hos den tidigare viktigaste handelspartnern Venezuela, minskat handelsutbyte med Brasilien och Argentina, USA:s handelsembargo, de låga världsmarknadspriserna på exportprodukterna nickel och olja, viss nedgång i turismen, samt oväder och kraftiga regn som påtagligt minskat skördarna och exporten av socker⁴⁹. Det som till stor del uppväger de låga lönenivåerna är de omfattande remitteringarna, vilka cirka 60 procent av befolkningen har tillgång till. Jordbruksproduktionen är fortsatt stagnerande och uppåt 80 procent av allt livsmedel importeras. Till detta kommer den ekonomiska politik som effektivt håller tillbaka människors möjligheter till försörjning och framväxten av bärkraftiga företag. Detta till trots har antalet mikroföretag /egenföretagare ökat väsentligt under senare år, dels på grund av det stora behovet hos många att försörja sig, dels som en följd av att regeringen nu tillåter viss småskalig verksamhet. Det saknas tillförlitlig statistik över inkomsterna hos egenföretagarna, men det är sannolikt att många verksamheter bidrar till ökade inkomster. Överlag präglas affärsklimatet av regleringar och kontroll, vilket också leder till en omfattande informell affärsverksamhet. Det saknas helt statliga program för att stödja företagare. Dessa externa faktorer kan utvecklingssamarbetet inte påverka, men däremot kan vi bidra till en ekonomisk politik som ger större möjligheter och fler verktyg för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Utvecklingen mot strategimålet går delvis bakåt och motiverar därför en gul färgmarkering.

Portfölj

Sida bedömer att portföljens sammansättning är relevant för att bidra till målet och ger därför en grön färgmarkering. Sida stödjer program som på ett övergripande plan bidrar till långsiktig ekonomisk utveckling, insatser som stärker institutioner inom handelsrätt samt insatser som stärker organisationer och individer på lokal nivå för hållbar ekonomisk utveckling. Sidas insatser ämnar bidra till ökade kunskaper hos kubanska akademien, ministerier och banker om hur en öppen ekonomi fungerar, och vilken roll den finansiella sektorn kan spela i ett lands utveckling på en global marknad. Dessa projekt

⁴⁸ Rapport 2018, Fonden för Mänskliga Rättigheter, Dok. nr: 002990/19, samtal efter resa 2018-12-11.

⁴⁹ Månadsrapport augusti 2018, D-post: HAVA/2018-09-03/1551

ger fördjupade kunskaper om marknadsekonomins grunder, och utökat beslutsunderlag för den kommande ekonomiska politiken.

Centralbanken är huvudpart i ett utbildningsprogram som implementeras av NIR sedan 2017⁵⁰. Utbildningen av personal från de sju statliga bankerna går enligt plan, och anses vara relevant för att öka deras kunskaper om hur ett modernt, hållbart internationellt bankväsende fungerar. Hittills har ca 50 personer från banksektorn genomgått utbildningen, och ytterligare 25 personer blir klara i juni 2019. Utvärderingar av deltagarnas kunskaper visar på en tydlig förbättring inom programmets områden men det är för tidigt för att se konkreta förändringar av bankernas arbetssätt.

Ett utbildnings/forskningsprogram genomförs av Universidad de la República från Uruguay som på olika sätt bidrar till att öka och fördjupa kunskaper inom ekonomi hos en rad kubanska aktörer, bla bidrar man till utvecklingen av ekonomutbildningen på Havannas universitet inom grundutbildning och forskning. Pågående mastersprogram har 40 deltagare, varav 77% är kvinnor. Programmet har också utbildningar riktade till bankanställda och 11 personer diplomerades i augusti 2018 efter fullgjord kurs. Personal på Kubas centralbank har genomfört studiebesök på centralbanken samt kommersiella banker i Uruguay. Sedan 2018 har man också bidragit med stöd till forskning om förhållandena för egenföretagare, ett omdiskuterat område i den kubanska kontexten. Kopplat här till sker även utbildning av personal på *Centro de Estudios de la Economía Cubana* (CEEC) som framöver väntas kunna erbjuda stöd till egenföretagare. Man har också bidragit till ett antal specifika studier som efterfrågats av ekonomiministeriet. Överlag går programmet väl och bidrar till en förstärkning av kompetensen inom både akademi, banker och ministerier, vilket förväntas underlätta en omställning av den kubanska ekonomin. Dock så har politiska beslut om en tydlig öppning av ekonomin hittills lyst med sin frånvaro.

Sida ger stöd till Diakonia inom området social och ekonomisk rättvisa. Stödet riktar sig till småföretagare och jordbrukare med fokus på kapacitetsutveckling, stärkande av organisationer och allianser, samt påverkansarbete. Diakonia har bidragit till en hållbar ekonomi inom den privata sektorn genom utbildning om privat företagande, kubanska lagar för företag, rådgivning och utbyten med andra företagare samt bidragit till att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt. I Cárdenas har ett nätverk bestående av ett 30-tal kvinnliga egenföretagare bildats. En lokal samarbetspart har utvecklat en form av ”managementdialog” i syfte att utöka och sprida kunskapen kring egenföretagare. Under 2017 och 2018 har ca 700 småföretagare/jordbrukare stärkts genom kapacitetsutveckling, varav 70% kvinnor. Långt fler personer har upplevt förbättringar genom ökad inkomst, ökad medvetenhet kring jämställdhet, kvinnors rättigheter och deltagande samt ökad social och kommersiell trygghet genom att tillhöra lokala nätverk⁵¹.

⁵⁰ Genom stöd till NIR och deras program ”International Bank Management” (10467) bidrar Sida till att de finansiella aktörerna, banker och Finans- och Ekonomiministerie, utvecklar sin kunskap och interna system inom hållbara finansiella tjänster, internationell handel, kreditgivning, riskhantering samt uppfyllande av internationella standarder.

⁵¹ *Diakonia, Promoting economic rights, gender equality and democratic culture on Cuba, 2017-2020*. Dok. Nr 015277/18.

4 Implikationer och rekommendationer

4.1 Implikationer

Svenskt bistånd i Kuba bedöms vara strategiskt och betydelsefullt trots begränsade volymer. Sverige ses av många kubaner som en trovärdig förebild och intresset för samarbete med Sverige är starkt i Kuba. Sida förutser inga större förändringar under den återstående strategiperioden (2019-2020) förutom vissa mindre justeringar inom insatsportföljen. Sidas bedömning är att strategins förändringsteori är fortsatt relevant för strategiperioden. Samtidigt är det en utmanande kontext där biståndet har begränsade möjligheter till påverkan och insyn varför det krävs flexibilitet och lyhördhet från både Sida och genomförande parter.

I det fortsatta strategigenomförandet kommer följande aspekter att prioriteras:

- En slutsats inför det fortsatta strategigenomförandet är att söka en katalytisk roll genom stöd till strategiska och relevanta aktörer där Sida ser möjlighet till långsiktiga effekter. Det har främst skett med kapacitetsutveckling och erfarenhetsutbyte som huvudkomponenter inom insatser. En prioritering har varit att bidra till att öka de kubanska kontaktytorna och ge kubanska aktörer möjligheter till insyn i svenska samhällslösningar. Det gäller såväl aktörer inom civilsamhället som inom olika delar av den kubanska förvaltningen. Sidas bedömning är att denna arbetsmetod i kombination med en bred uppsättning av olika partner och genomförare ökar förutsättningarna för att uppnå strategins mål i en svårförutsägbar miljö.
- Under operationaliseringen av strategin gjorde Sida bedömningen att tyngdpunkten inom strategin bör ligga på stödområde 1) *Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter* både vad gäller volym och antal partner. Givet slutsatserna från den multidimensionella fattigdomsanalysen (MDPA) samt den politiska och ekonomiska utvecklingen under pågående strategiperiod gör Sida bedömningen att fördelningen mellan strategins två stödområden är av underordnad betydelse medan det är viktigare att konsekvent söka integrera ett rättighetsperspektiv i alla insatser.

Den multidimensionella fattigdomsanalys som Sida genomförde visar nämligen att fattigdomens samtliga dimensioner finns närvarande inom båda stödområdena med människors avsaknad av makt och inflytande över sina egna liv. Genom rättighetsperspektivet synliggörs diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper på Kuba. Sida kommer därför under resterande strategiperiod att arbeta med ett tydligt fokus på att integrera ett rättighetsperspektiv i alla insatser, inom båda stödområdena.

- Sida gör även bedömningen att det finns behov av att ytterligare stärka portföljen inom mänsklig säkerhet. Sida anser dock inte att portföljen behöver kompletteras med ytterligare partner eller insatser men ser ett behov av att tydligare stärka perspektivet genom att tydliggöra konfliktkänslighet inom ramen för befintliga stöd samt att inkludera konfliktkänslighet (*do no harm*) som dialogfråga.
- Sida ser även behov av att under resterande strategiperiod ytterligare stärka integreringen av miljö- och klimatperspektivet inom portföljen. En portföljanalys kommer att genomföras i syfte att stärka miljöintegrering genom tydliga rekommendationer till respektive insats.

- Den ekonomiska utvecklingen på Kuba är negativ. Upprätthållandet av två parallella valutor bedöms som ohållbart i längden. En sammanslagning blir nödvändig och när den görs väntas det påverka befolkningen med minskad köpkraft och ökad arbetslöshet som följd. Om detta sker under strategiperioden kan det påverka de program som Sida stödjer negativt och Sida bör därför ha en beredskap för detta med flexibilitet och lyhördhet för partners behov.
- *Brain drain* är en utmaning för många partner och påverkar strategigenomförandet på kort och lång sikt. Många deltagare som exempelvis ingår i utbildningsprogram eller erfarenhetsutbyten stannar i många fall inte kvar inom organisationerna och många lämnar landet när de får en möjlighet. Det är något som är svårt att undvika i den nationella kontexten och därför av vikt att Sida och partner kontinuerligt för en dialog kring åtgärder för att minimera risker och konsekvenser kring detta.
- Aktörer inom den privata sektorn bör om möjligt engageras i programmet. Möjligheterna att involvera och föra dialog med de svenska företag som är verksamma i Kuba är begränsade i och med den rådande ekonomiska politiken, men bör fortsatt undersökas.
- Kontexten som partner verkar i är svårarbetad och förenad med risker. Förändringar i den nationella kubanska kontexten i form av ytterligare begränsningar i demokrati och mänskliga rättigheter kan förekomma under resterande del av strategiperioden och påverka de samarbetspartner som ingår i portföljen. Riskerna får till största del accepteras men Sida måste fortsätta att analysera och anpassa portföljen efter den politiska utvecklingen i landet.
- Sida kommer inom strategiperioden att föra en dialog med partner för att undersöka vilket intresse och vilka möjligheter det finns för att finna regionala synergier inom befintliga program då partner inom den nuvarande portföljen har verksamhet i andra latinamerikanska länder, exempelvis Guatemala, Colombia och Bolivia.

4.2 Rekommendationer inför kommande strategi

Sida föreslår fortsatt samarbete med Kuba inom ramen för en ny strategi i linje med gällande strategi. För att bibehålla kontinuiteten och inte riskera att verksamheten påverkas negativt är det angeläget att det inte blir ett glapp mellan nuvarande och en eventuell ny strategi. Sveriges utvecklingssamarbetet bör i en framtida strategi vägledas av långsiktighet, flexibilitet och realistiska förväntningar på vad som kan åstadkommas.

- Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter bör fortsatt vara centralt för det svenska stödet.
- Intresset för samarbete med Sverige är fortsatt starkt i Kuba. Sverige, med sin samhällsmodell och erfarenhet, kan utgöra en trovärdig förebild som aktör utan geopolitiska egenintressen som kan bidra med strategisk input i centrala förändringsprocesser och stärka institutioner i transition mot ett öppnare och mer demokratiskt samhälle.
- Ett viktigt syfte med Sveriges stöd är att stärka dialogen med och mellan olika aktörer i det kubanska samhället. Detta är inget som förändrar Kuba på kort sikt men långsiktigt har stödet betydelse för en demokratisk utveckling. Det finns idag inga tydliga tecken på att Kubas

styrande regim går mot mer demokrati och öppnande men vi vet att man i Kuba söker efter olika samhällslösningar och i den dialogen kan Sverige visa på en alternativ samhällsmodell.

- Erfarenhetsutbyten och olika typer av kapacitetsutveckling bör fortsätta vara den dominerande formen för samarbete. Svenska myndigheter, svenska enskilda organisationer och näringslivsaktörer rekommenderas fortsatt spela en central roll i genomförandet.

Sida föreslår också att en regional strategi för insatser i Latinamerika inrättas, som ett komplement till de bilaterala strategierna för Bolivia, Colombia, Guatemala och Kuba.

En sådan strategi bör inriktas på demokrati- och rättighetsfrågor i bred bemärkelse, inklusive uppföljning av internationella åtaganden. Detta bedöms kunna vara ett effektivt sätt att bemöta trenden med ett krympande demokratiskt utrymme, inskränkningen av yttrandefrihet/pressfrihet, försvagade rättsstater, hot om tillbakagång för kvinnors rättigheter och hoten mot människors rättigheter till en god och hälsosam miljö. En regional strategi skulle göra det möjligt för Sida att tackla utmaningar som är gränsöverskridande, bidra till att skapa regionala nätverk bland förändringsaktörer samt stödja regionala organisationer och initiativ. En sådan strategi skulle också göra det möjligt att stödja aktörer som jobbar med motvindsfrågor för vilka dialog på nationell nivå inte är en framkomlig väg. Strategin bör även innehålla möjligheter till bilaterala samarbeten inom ovannämnda områden. Det föreslås att regeringen uppdrar åt Sida att utarbeta underlag för en sådan strategi för en femårsperiod 2021-2025.

Bilaga 1: Rapport P6 finansiellt år 2018

All data in report is per December 31, 2018. It is an annex to the Strategy Report submitted to the Ministry of Foreign Affairs.

Average Annual Strategy Amount 2018: 18 000 KSEK

Total Strategy Outcome 2018: 19 951 KSEK

Table 1. Financial Overview 2018 per Area of Support/Objective in Strategy

Strategi	Stödområde	Mål	Utbetalat 2018
Strategy	Areas of Support	Objective	Outcome 2018 (KSEK)
Cuba 2016-2020	Total		19 951
	Strengthened democracy and gender equality, and greater respect for human rights	Strengthened capacity of civil society and a more favorable social climate for civil society organizations	5 056
		Contribute to sustainable development of society in its various dimensions	2 714
		Defense of and increased knowledge of human rights and gender equality, including LGBT rights and the rule of law in public institutions and civil society	1 784
		Total	9 555
	Improved opportunities and tools for poor people to improve their living conditions	Contribute to improved conditions with regard to sustainable economy and governance	10 397
		Total	10 397

Table 2. Total Strategy Amount and Disbursed Amount During the Strategy Period (KSEK)

Strategy is in its 3rd year with total duration of 5 years.

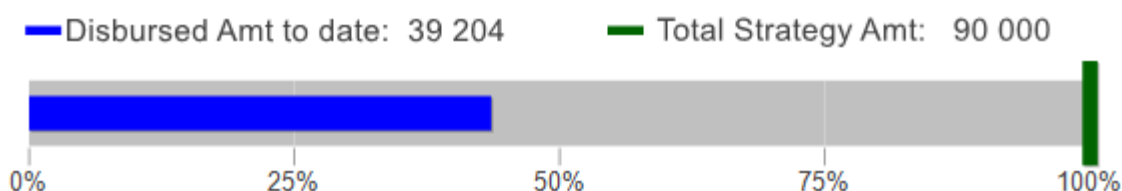
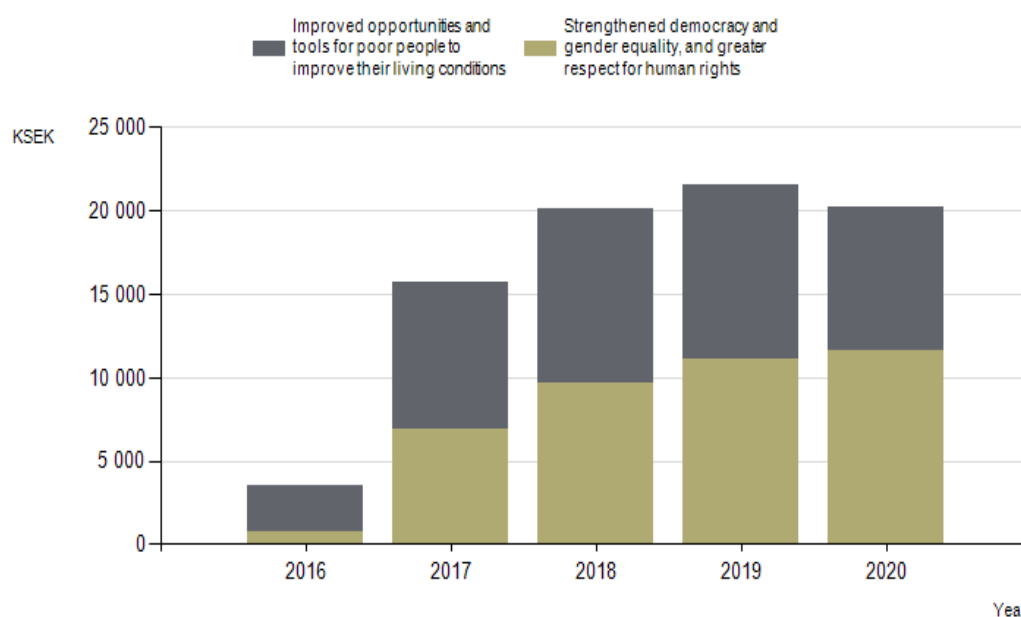

Table 3. Agreed Amounts per Area of Support for the Strategy Period

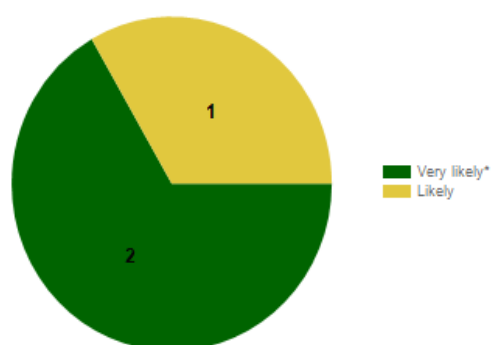
Information on area of support/objective in strategies was phased into Sida's systems starting 2012, but is incomplete up to 2015. This relates only to system generated data. Sidas contributions have always been assessed in relation to decided strategies incl. areas of support and objective (and previously areas and subareas). Correct information on division per area of support for 2015 and earlier is available in the previous strategy reports.

Table 4. Assessment of the Likelihood of Achieving the Contribution Objectives

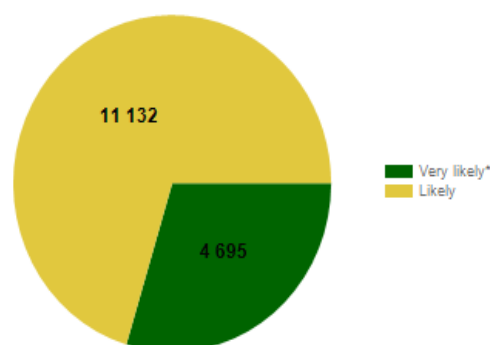
The two pie charts show the assessments of the likelihood of achieving the objectives of the contributions included in the strategy portfolio as per (4.1) contributions and (4.2) accumulated disbursed amount. The data is system-generated and aggregated based on the *Conclusion on Performance* (CoP) in Trac. In connection with the CoP, the question of the likelihood of achieving the contribution objective is answered according to a four-point scale, namely:

1. Very likely
2. Likely
3. Not likely
4. Not appraisable¹

4.1 As per Contribution

4.2 As per Accumulated Disbursed Amount (KSEK)

* Agreements newer than one year are assessed as "very likely" by default.

** Assessments made in Trac 6 have not been migrated since some questions in Trac 7.0 are new and have no equivalent in earlier versions of Trac. Therefore, the assessments made in Trac 6 are grey.

¹ Assessment "Not appraisable" is justified in cases when:

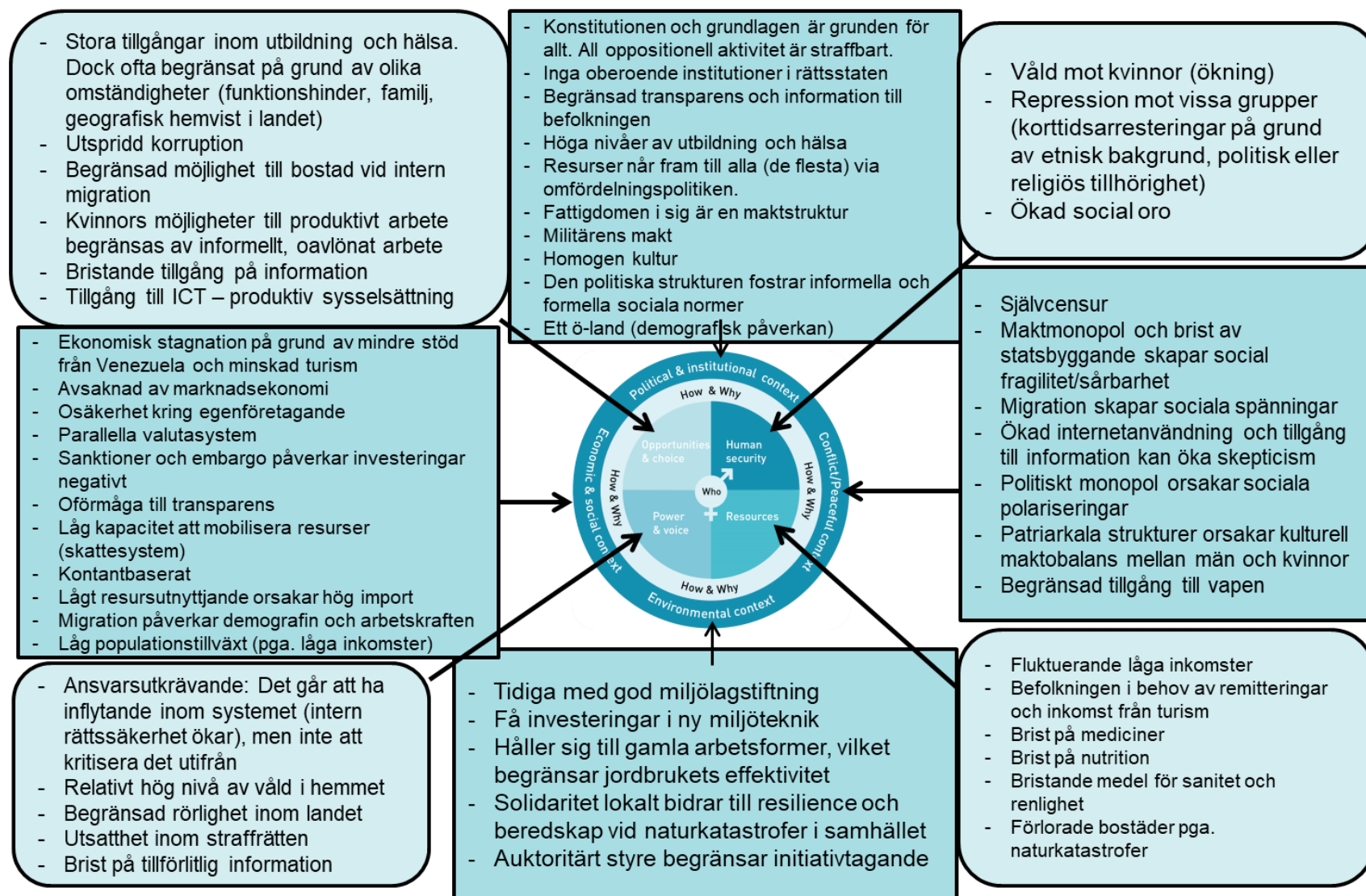
- There is not enough data to make an assessment (eg in difficult environments or late reports)
- The context of the contribution has changed significantly (eg natural disaster, coup d'état, extensive staff change of partner, corruption claim or similar.)
- The contribution itself has changed significantly (eg, the goal, scope, or timeframe of the contribution has been changed)

Table 5. Outcome on All Appropriations in the Selected Country/Region (incl. Country Allocation)

	Anslagspost	Utfall 2018 (KSEK)	Avtalad bemyndiganderam (KSEK)
ID03 Partner country ENG	Appropriation	Outcome 2018 (KSEK)	Agreed frame of Outstanding commitments (KSEK)
Cuba	103 Stöd genom svenska organisationer i det civila samh (7 1:1.5)	110	0
	105 Latinamerika (7 1:1.7)	19 951	49 768
	Total	20 061	49 768

The first three digits is a Sida-internal code. The numbers in brackets after the title is the appropriation number in the Swedish state budget, for example (7 1:1.6) is expenditure area 7, appropriation area 1:1, appropriation 6 = Asia. Appropriations 30, 31 and 33 are managed by the MFA and administered by Sida.

Bilaga 2: Multidimensionell fattigdomsanalys Kuba

Afrokubaner, äldre människor, oppositionella, HBTQ-personer, människor utan migrerade släktingar